

Савайда О.І. Фактори впливу на формування національної правової системи України / О.І. Савайда // Національні правові системи в умовах глобалізації: (пам'яті професора О.Г. Мурашина)» : зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 21 берез. 2019 р.) Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2019. 160 с.

У науковій публікації проаналізовано фактори впливу на формування національної системи України, розглянуті різні (економічні, політичні, культурні, національні, соціальні) фактори, які в тій чи іншій мірі здійснюють свій вплив на формування та функціонування й розвиток національної системи.

Ключові слова: національна система, економічні, політичні, культурні, національні, соціальні фактори.

The scientific publication analyzes the factors influencing the formation of the national system of Ukraine, considers various (economic, political, cultural, national, social) factors that to some extent exert their influence on the formation and functioning and development of the national system.

Key words: national system, economic, political, cultural, national, social factors.

Савайда Олена Іванівна,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
конституційного та міжнародного права
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*Присвячується моєму
першому вчителю
з теорії держави та права*

Важливе значення в розбудові сучасної української держави, яка взяла державно-політичний курс на євроінтеграцію, відіграють питання національної правової системи. Безперечно, формування національної правової системи є важливим фундаментом для створення та розвитку демократичної, правової держави.

Проте, на формування такого складного та багатогранного правового явища, як національна правова система, впливають численні фактори (і не лише правового характеру). Саме на таких впливових факторах, нам би хотілося зупинитися більш детальніше.

До основних факторів, що формують основу оптимального розвитку національної правової системи України та ефективного її функціонування ми можемо віднести, в першу чергу: економічні, політичні, культурні, національні, соціальні фактори та фактори так званого співставлення чи порівняння.

Економічні фактори впливу на формування та розвиток правової системи в сучасних торгівельно-економічних взаємовідносинах осіб (суб'єктів права) є ключовим моментом для існування більшості членів суспільства. Матеріальний

добробут напряду залежить від стану економіки та економічного добробуту чи забезпечення громадян країни.

В сучасних умовах доступу до інтернету та його глобальності економічні фактори, які впливають на формування національної правової системи виходять за її межі. Проте, такий стан економічних відносин змушує орієнтуватися не лише в структурних елементах своєї національної правової системи, а й інших правових системах. Хоча, ми й відносимося до одного (романо-германської правової системи) з їх класифікованих правових системи світу, маємо, по ряду причин, значні відмінності саме в цій сфері.

Політичні фактори впливу на формування та розвиток національної правової системи протягом останніх років існування нашої держави завдають чималого впливу (й позитивного, так і негативного) на її розвиток, що призводить до часто змінюваних векторів розвитку самої державності (вихід із під влади радянського союзу, владно-братські стосунки із сусідніми державами, євроінтеграційні напрями тощо), що безпосередньо впливає й на формування національної правової системи України. Адже політичний курс держави – це й певна зміна законодавства держави, й прийняття відповідних нормативно-правових актів, що відтворюються політичні настрої суспільства (чи скоріше політичних діячів). Політика держави закладає умови формування та діяльності до національної правової системи.

Соціальні фактори впливу на формування та розвиток національної правової системи проявляються в самій структурі суспільства держави України. Ступінь піклування держави про особу, її інтереси та потреби, про охорону та гарантування її прав та свобод – принципове значення для розробки правової системи держави. Проте, це односторонність стосунків.

Для того, щоб відбулося формування демократичної, соціальної та правової держави, потрібно мати соціальну відповідальність та правосвідомість суб'єктів права, що в свою чергу, залежить від рівня правосвідомості громадян, та їхньої сформованості, а також від культурних та національних ознак.

Глобалізаційні процеси, які відбуваються в усіх сферах людської діяльності та особистісному розвитку особи, як ніколи потребують збереження національної ідентифікації та культурних цінностей народу. Соціальні фактори впливу на правову систему напряду залежать від суб'єктів права.

Тривалий час правова система характеризувалася як знеособлена структура, тоді як без особи соціальна система не може відбутися. Звернення до людини як до такого, що систематизує, чинника всіх суспільних явищ зажадало перегляду попередніх підходів до структури правової системи і виділення суб'єктів права як неодмінного її елемента, а ми навіть би сказали до ключового елемента. Адже соціальні фактори впливу тягнуть за собою сформовані національні та культурні фактори впливу на правову систему України.

В свою чергу це передбачає застосування принципів та методів юридичного порівняння, яке часто використовується в формування правової системи. Проте, тут потрібно зазначити на позитивних та негативних моментах використання вказаного методу у формуванні правової системи України.

Фактори співставлення або порівняння (позитивні та негативні наслідки):

- зовнішньополітичні фактори (проявляються саме в глобалізаційних процесах) - міжнародне становище держави, рівень та характер взаємовідносин

з іншими державами і міжнародними організаціями, а також зовнішньополітичний вектор розвитку держави також здійснює суттєвий вплив на правову систему (це можна відстежити розглядаючи історію формування нашої державності);

- ідеологічні фактори - ідеологічна база права, правосвідомість громадян і суспільства в цілому, ступінь її впровадження у суспільну свідомість, правові ідеї, спрямовані на подальший розвиток законодавства та правової системи в цілому.

Вказані фактори впливу на формування правової системи безпосередньо буде здійснювати свій вплив на будівництво головних підсистем її функціонування, а саме:

- інституційну (суб'єкт права, як всередині системи так і за її межами);
- нормативну (регулятивну, тобто якість самих правових норм);
- ідеологічну (ступінь та рівень правосвідомості та праворозуміння суб'єктів права);
- функціональну (в першу чергу це якість правових відносин);
- комунікативну (інтеграція та взаємозалежність всіх підсистем функціонування правової системи).

Звичайно це не весь перелік факторів впливу на формування правової системи, проте на нашу думку, це є головні чинники, які впливають на її становлення та розвиток.

Список використаних джерел

1. Кох Х., Магнус У., Винклер фон Моренфельс П. Международное частное право и сравнительное правоведение. Пер. с нем. д-ра юр. наук Ю.М. Юмашева. М.: Международные отношения, 2003. 480 с.

2. Рабинович П.М. Проблеми трансформації методології вітчизняного правознавства: досягнення, втрати, перспективи. Методологічні проблеми правової науки. Х., 2003. С. 56-67.

3. Бартон В.И. Сравнение как средство познания. Минск, 1998. 231с.

4. Менахем Элон Еврейское право. СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. 611 с.

5. Історія світової культури. Культурні регіони. Навчальний посібник. За заг. ред. Л.Т Левчук. К., 1997. 521 с.